

Акредитација: Поддршка на иднината на глобалната трговија

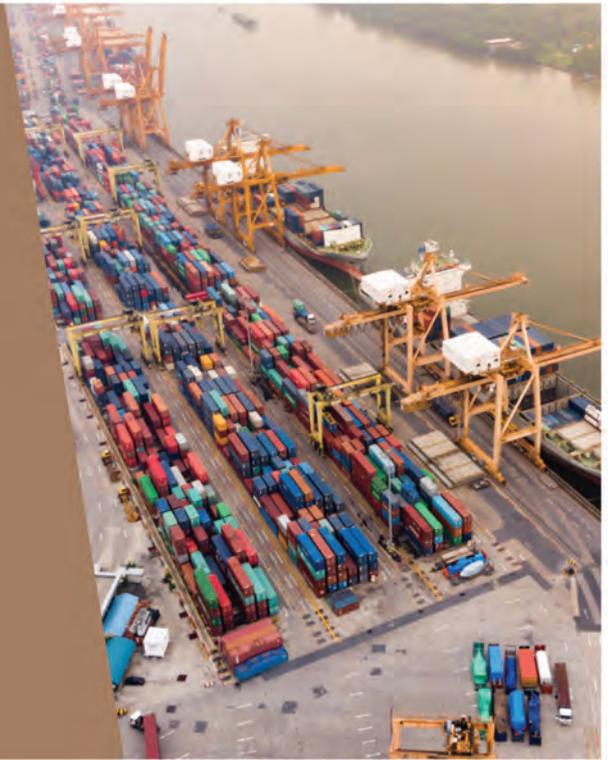

Отстранување на техничките бариери за трговијата

Довербата е клучен елемент на трговските односи, било тие да се одвиваат во рамките на националните граници или со други економии. Економиите ширум светот долго време се потпираат на интегрирани системи на стандарди, регулативи, метрологија и акредитирана оцена на сообразност за да создадат инфраструктура за квалитет. Овој интегриран систем резултираше со довербата неопходна за поддршка на трговијата преку осигурување дека потрошувачите, бизнисите и регулаторите кои вршат набавка на стоки и услуги го добиваат она што го очекуваат.

Со демонстрирање на сигурноста и отстранување на техничките бариери за трговијата (ТБТ), инфраструктурите за квалитет им обезбедија на бизнисите пристап до поширок меѓународен пазар, истовремено подобрувајќи ги квалитетот и безбедноста на увозот од таквите економии.

Употребата на стандарди продолжува да расте, при што 1.725.754 бизниси поседуваат акредитиран сертификат според одреден стандард за систем за управување во 2021 година, што претставува раст од речиси 20% во споредба со претходната година¹. Бројот на акредитирани лаборатории и инспекциски тела во 2022 година порасна на 88.600 и 14.000 соодветно.

Организацијата за економска соработка и развој (ОЕЦД) и Министерството за трговија на САД проценуваат дека стандардите и поврзаната оцена на сообразност имаат влијание врз 80% од светската трговија². Центарот за економски и бизнис истражувања (ЦЕБИ) проценува дека стандардите придонесуваат со 6,1 милијарди британски фунти во извозот во Обединетото Кралство на годишно ниво³, додека независно истражување спроведено од Институтот за економски истражувања во Нов Зеланд покажа дека акредитацијата испорачува дополнителен профит во извозот од 4,5 милијарди новозеландски долари⁴.

Кои фактори влијаат врз глобалната трговија?

Сепак, контролата врз интегритетот на производите е поголема од кога и да било и ризикот од изложеност за сопствениците на брендови се зголемува како резултат на низа причини:

- синџирите на снабдување стануваат посложени, а постојат и докази за зголемен број на регулаторни разлики
- геополитичките фактори, како што се вооружените судири и глобалната пандемија се одразуваат врз набавката на сировини и ги нарушуваат воспоставените методи на обезбедување квалитет
- растечката загриженост во врска со сајбер-безбедноста, вештачката интелигенција, заштитата на податоци, измама и автентичноста на производите
- свеста на потрошувачите за одржливоста, потеклото, здравјето и етиката е во пораст, како резултат на тоа брендовите се принудени да го подобрат разбирањето и надзорот над нивната мрежа на снабдување
- транспарентноста овозможена со технологијата и комуникациските мрежи го менува начинот на стекнување и губење на довербата

Затоа, индустријата е одговорна да влева континуирана сигурност кај потрошувачите. Темата на годинашниот Светски ден на акредитацијата е избрана за да се истакне како акредитацијата одговара на овие нови трендови за да ја поддржи индустријата во нашиот иден систем на глобална трговија.

¹ The ISO Survey 2021

² The World Bank, Impact of Quality Infrastructure Reform, 2014

³ The Economic Contribution of Standards to the UK Economy, 2022

⁴ Examining the way IANZ supports the New Zealand economy, 2017

Поддржување на потребите на регулаторите

Растечките очекувања на клиентите за пократко време на реализација, проширување на производите и услугите и приспособени искуства резултираат со зголемена сложеност на синџирот на снабдување. Ова ги принудува бизнисите да го подобрат управувањето и увидот во нивните мрежи на снабдување. Според „Гартнер“⁵, повеќе од 50% од лидерите во синџирот на снабдување очекуваат сложеноста да се зголеми во текот на следните пет години во повеќето аспекти на оперативниот модел, вклучително со опремата, дизајнот на производи, деловните модели и партнерите.

Паралелно, постојат докази за растечка фрагментираност на регулаторните пристапи. Иако влијанието врз глобалната трговија и трошоците се во голема мера непознати, ОЕЦД ги проценува трошоците како еквивалентни на тарифи помеѓу 20% и 70%⁶. Меѓународната федерација на сметководители (МФС) проценува дека трошоците заради регулаторните разлики во просек изнесуваат помеѓу 5-10% од годишниот деловен приход, при што 51% од анкетираниите бизниси посочуваат дека како резултат на тоа располагаат со помалку средства за инвестирање во управувањето со ризик⁷.

Стандардите, метрологијата и акредитацијата ја формираат основата за глобалната трговија со намалување на трансакциските трошоци и обезбедување на општи референтни точки. Тие обезбедуваат индикатор на доверба кој овозможува стоките и услугите да се движат меѓу економиите без потреба од дополнително тестирање, инспекција, сертификација, валидација или верификација во економијата во која се увезува.

Исто така, тие сè повеќе се користат низ широк спектар на политички области за поддршка на регулативите, вклучително и во поглед на техничката безбедност на производите, доброто владеење, климатските промени, енергијата, фер пазарите и довербата на јавноста. Организациите како што се Светската трговска организација (СТО), Организацијата за индустриски развој на Обединетите Нации (УНИДО) и ОЕЦД советуваат дека со зголеменото усвојување на меѓународните стандарди во националните рамки и усогласеноста со нив би се промовирало регулаторното усогласување на глобално ниво.

Студија на случај: Договорите за заемно признавање на резултатите од акредитираниите активностите на производител на фотоволтаични инвертори му овозможуваат да извезува производи во Австралија

Европски производител на фотоволтаични инвертори кој сакал да ги извезува своите производи во Австралија поседувал сертификат издаден од „SGS Tecnos“, сертификациско тело акредитирано од Националното акредитациско тело на Шпанија (ENAC). Австралискиот бизнис побарал акредитација од австралиското акредитациско тело Заеднички систем за акредитација на Австралија и Нов Зеланд (JAS-ANZ). Со оглед на заемното признавање овозможено врз основа на Договорот за мултилатерално признавање (MLA) на Меѓународниот форум за акредитација (IAF), со кој се осигурува заемно признавање на резултати од акредитирана оцена на сообразност меѓу потписниците на IAF MLA, JAS-ANZ издаде изјава со која се потврдува дека сертификатите издадени од „SGS Tecnos“ треба да бидат признати во Австралија.

По оваа изјава, австралискиот бизнис ги прифати сертификатите на „SGS Tecnos“. Со ова, акредитацијата и заемното признавање отворија нови можности на пазарот за производителот, при тоа спречувајќи ги дополнителните трговски трошоци како резултат на повторно тестирање во земјата во која се увезува.

⁵ How to Reduce Supply Chain Complexity, 2022

⁶ International Regulatory Co-operation and Trade, OECD, 2017

⁷ IFAC, Regulatory Divergence: Costs, Risks, Impacts, 2018

Адаптација кон променлив свет

Досега невидените околности на пандемијата воведоа нови ризици и предизвици во глобалните синџири на снабдување. Ова ги принуди бизнисите да бидат поотпорни и поагилни додека се соочуваат со недостиг на работна сила или сировини, инфлациски притисоци и промени во своите синџири на снабдување. Исто така, рестрикциите на движењето се одразија врз воспоставените модели на обезбедување квалитет.

Зголемената употреба на далечински техники за проверка, оцена и евалуација за време на пандемијата е пример за тоа како акредитацијата и оцената на сообразност се адаптираа за да се одржи нивото на доверба и флуидност на синџирот на снабдување. Заедничка анкета спроведена од Меѓународната организација за стандардизација (ISO), Меѓународната соработка за акредитација на лаборатории (ILAC) и IAF⁸ откри дека 91,5% од испитаниците се согласуваат или донекаде се согласуваат кога биле запрашани дали зголемената употреба на далечински техники и подготвеноста за промена ќе дадат поттик за нови процеси на ревизија/оцена/евалуација.

Гледајќи подалеку од техниките на далечина на лице место, визијата за дополнителни нови техники демонстрира дека употребата на сензори, извори на податоци и многу други фактори ќе доведе до дополнителна еволуција и развој на проверките. Ова ќе им обезбеди вредност и придобивки на оние кои ги користат, а уште повеќе на оние кои ќе го прифатат и начинот на кој се испорачува гаранција и подобрување во деловната сфера. УНИДО ги разработува овие теми во публикацијата „Паметна инфраструктура на квалитет за одржливост“ која се занимава со тоа како дигиталните технологии и иновациите ја трансформираат инфраструктурата за квалитет и нејзините организации во она што се нарекува „паметна инфраструктура за квалитет“⁹, менувајќи го начинот на кој работат, подобрувајќи ги нивните перформанси и овозможувајќи нови видови услуги.

Користење на далечинската технологија за подобрување на резултатите од ревизиите

Заедничка анкета на IAF/ILAC/ISO за употребата на далечински техники на оцена покажа дека значително мнозинство претпочита далечински или комбинирани проверки, оцени и/или евалуации. Со повеќе од 4000 одговори од репрезентативен примерок од заедницата за оцена на сообразност, се забележува јасен тренд дека далечинските активности даваат исто толку сигурност колку и оние што се спроведуваат на лице место и поради тоа заедницата би сакала да види понатамошна или зголемена употреба на далечински активности во иднина.

Испитаниците наведоа многу придобивки од работата на далечина, вклучително со намалено време и трошоци за патување, ефикасна употреба на времето во текот на оцената и намалени емисии на јаглерод. Покрај тоа што анкетата даде моментална слика за гледиштата за употребата на далечински техники, исто така собра и широк спектар на препораки, идеи и предлози од корисници, тела за оцена на сообразност (ТОС), ревизори и оценувачи. Членовите на глобалната инфраструктура за квалитет заеднички ќе разгледуваат како да ги вклучат повратните информации во релевантните документи и процеси со цел да го подобрат начинот на кој технологијата може да се применува за поефективни резултати од проверките.

⁸ Report for IAF/ILAC/ISO Survey on Remote Audit/Assessment/Evaluation (Reference Report), 2021

⁹ https://hub.unido.org/sites/default/files/publications/online_SMART_QI_brochure.pdf, 2022

Усвојувањето на нови технологии е во пораст. Иако поголемиот дел од операциите на меѓународната трговија се уште се одвиваат на хартија, „МекКинзи“ проценува дека дигитализацијата го покачила глобалниот БДП за 10,1% во последната деценија¹⁰. Според СТО, трошоците во меѓународната трговија се намалиле за 15% помеѓу 1996 и 2014 година, а новите технологии ќе имаат клучна улога во понатамошните намалувања¹¹. Меѓутоа, новите технологии носат нови закани и нови предизвици за управувањето. Сајбер-криминалот експоненцијално се зголемува, што ја чинеше глобалната економија повеќе од 1 трилион американски долари во 2021 година¹². Случаите на измама на глобално ниво се проценува дека чинат 3,6 милијарди американски долари низ 133 економии¹³.

Појавата на вештачката интелигенција (ВИ) и блокчејн (блоксинџир) технологијата доведе до развој на повеќе стандарди и протоколи. Глобална анкета од „ПрајсватерхаусКуперс“ (PwC)¹⁴ покажа дека додека 80 % од испитаниците веќе направиле одредена инвестиција во блокчејн технологијата, речиси половина веруваат дека регулаторната несигурност и недостигот на доверба меѓу корисниците се најголемите пречки за усвојувањето. Анкетата откри и загрижености за потенцијален недостиг на стандардизација и интероперабилност меѓу блоксинџирите.

Владите и организациите почнуваат да ги проучуваат овие технологии. На пример, Законот за вештачка интелигенција на Европската Унија има за цел да ја воспостави првата сеопфатна регулаторна шема за ВИ.

Паметното производство, преку употреба на нови напредни технологии за зголемување на ефикасноста на традиционалните производствени процеси, доведе до поагилна индустриска база. Ова го стимулира формирањето на паметни и одржливи синџири на вредност кои ги следат стратегиите водени од технологијата користејќи автоматизација, масовни податоци, моделирање, поврзана опрема и други технологии за следење на производствениот процес и подобрување на ефикасноста.

Акредитираната оценка на сообразност веќе внесува доверба во обезбедувањето на квалитетот на стоките и услугите во многу од областите во кои се применуваат блокчејн технологијата и ВИ. Тие се засновани врз слични принципи, поврзани со транспарентни процеси и следлива верификација. Воспоставените стандарди како што е ISO/IEC 27001 го идентификуваат ризикот за сите деловни податоци што се складираат електронски, во тврди копии или дури и кај трети лица добавувачи и управуваат со него.

Публикацијата на УНИДО „Напредна оценена сообразност зановата дигитална ера“ дава дополнителни информации за предизвиците и можностите за акредитираната оценка на сообразност во четвртата индустриска револуција¹⁵. За оваа тема се дискутираше и на еден подкаст¹⁶, во продукција на ILAC и IAF, во рамките на кој се анализираше улогата на технологијата во обезбедувањето на веродостојна, ефективна и вредна акредитирана оценка на сообразност.

Што има да каже „ChatGPT“?

Кога го запрашавме чет-ботот на „OpenAI“ како акредитацијата може да помогне во градењето на идната економија, еве што ни одговори:

Акредитацијата може да помогне во градењето на футуристичка економија на повеќе начини:

- поттикнување иновации и напредок: системите за акредитација може да помогнат да се осигури дека новите производи, услуги и технологии задоволуваат одредени стандарди за квалитет и безбедност, што може да поттикне иновации и напредок,
- промовирање на одржливост: акредитацијата може да се користи за да се осигури дека бизнисите и организациите работат на еколошки прифатлив и одржлив начин, што може да помогне да се намалат негативните влијанија врз животната средина и да се промовира одржлив економски раст,
- олеснување на глобалната трговија: акредитацијата може да се користи за да се демонстрира дека стоките и услугите задоволуваат одредени меѓународни стандарди, што може да го олесни учеството на бизнисите во глобалната трговија и проширувањето на нивните пазари,
- подобрување на квалитетот на животот: акредитацијата може да се користи за да се осигури дека производите и услугите како што се здравствената заштита и образованието задоволуваат одредени стандарди, што може да го подобри квалитетот на животот на луѓето и да придонесе за целокупниот економски раст,
- развој на оспособена работна сила: програмите за акредитација може да користат за да се осигури дека работниците ги имаат квалификациите и вештините што се неопходни за ефективно вршење на нивните работни задачи, што може да ја подобри продуктивноста и конкурентноста и да помогне во градењето на оспособена работна сила за идната економија

¹⁰ <https://www.mckinsey.com/capabilities/mckinsey-digital/our-insights/digital-globalization-the-new-era-of-global-flows>, 2016

¹¹ https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/world_trade_report18_e.pdf, 2018

¹² https://www.mcafee.com/de-ch/consumer-corporate/newsroom/press-releases/press-release.html?news_id=6859bd8c-9304-4147-bdab-32b35457e629, 2020

¹³ The Global cost of Fraud - Occupational Fraud 2022: A Report to the Nations, 2022

¹⁴ <https://www.pwc.com/gx/en/industries/technology/publications/blockchain-report-transform-business-economy.html>, 2020

¹⁵ https://hub.unido.org/sites/default/files/publications/UNIDO%20Conformity%20Assessment_Brochure_2020.pdf, 2020

¹⁶ https://ilac.org/latest_ilac_news/third-accreditation-matters-episode-released/, 2022

Зголемен е бројот на потрошувачи кои се сè повеќе загрижени за потеклото на своите набавки. Многумина не сакаат ненамерно да поддржуваат системи на човечка експлоатација и уништување на животната средина. Затоа, се појавија шеми за обезбедување, честопати под маската на етичка трговија, кои имаат за цел справување со ваквите загрижености. Меѓутоа, станува сè поочигледно дека овие шеми не даваат задоволителни резултати. Една скорашна анкета на возрасните лица во САД спроведена во рамките на извештајот „Business of Sustainability Index“ откри дека две третини (66%) се подготвени да платат повеќе за одржливи производи¹⁷. Сепак, според „Делоит“, секој втор потрошувач не знае какви обврски се преземени од страна на бизнисите на кои може да им верува или едноставно нема доверба во бизнисите во однос на климатските проблеми и проблемите се одржливоста¹⁸.

Студија на случај: Европската вселенска агенција го користи ISO 27001 за да ги заштити своите податоци

Европската вселенска агенција (ECA), меѓународна организација со 20 земји членки, усвои акредитирана сертификација според ISO 27001 за да ги заштити чувствителните информации и доверливите податоци.

Системот за управување со безбедност на информации (СУБИ) ѝ овозможува на организацијата доверливо да управува со безбедноста на своите податоци, да го минимизира ризикот и да ги заштити информациите на заинтересираните страни.

Употребата на стандарди може да им помогне на организациите да усвојат еколошки попривратливи практики. Акредитираната оцена на сообразност може да обезбеди гаранција дека организациите ги исполнуваат барањата и ги одржуваат ветувањата, почнувајќи од лабораториското тестирање на загадувањето на воздухот, водата и почвата, вклучително со инспекцијата на рециклирањето на бродови, па сè до сертификацијата за системите за управување со животната средина, што бара организацијата да ги зема предвид сите еколошки прашања поврзани со работењето, вклучително со загадувањето, ублажувањето и адаптацијата кон климатските промени и употребата на ресурсите и ефикасноста. Во публикацијата „Circular Economy“, објавена од ISO во декември 2022 година, е наведено како овие алатки испорачуваат дел од решението за решавање на денешните предизвици¹⁹.

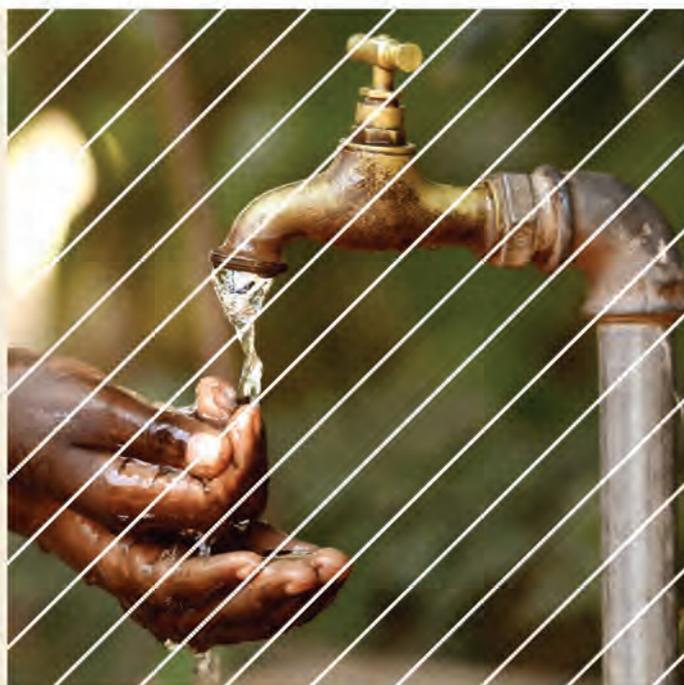

Во Франција, постои шема за сертификација која обезбедува дека производите што се произведуваат се заштитени по географски регион, со што се обезбедува доверба за потеклото и квалитетот на нивните набавки, додека сертификатите за етичка трговија и одговорна набавка им ја даваат на потрошувачите сигурноста што ја бараат, а на работниците заштитата што ја заслужуваат.

Студија на случај: Придонесување за ефикасно користење на водата во Малезија

Во Малезија е воведена Шема за означување на производи кои овозможуваат ефикасно користење на водата (Water Efficient Product Labelling Scheme - WEPLS) со цел да се поттикнат снабдувачите да развиваат и тргуваат со производи за ефикасно користење на водата, како дел од мерките за зачувување на водата, како и за да се подигне јавната свест за достапноста на производи кои овозможуваат ефикасно користење на водата. За целите на означување на производите за ефикасно користење на водата, според оваа шема, потребно е тестирањето да го вршат трети страни-акредитирани лаборатории. Шемата им овозможува на потрошувачите да донесуваат одлуки за купување врз основа на веродостојна проценка за ефикасно користење на водата. Со WEPLS се опфатени пет видови производи: чешми за вода, кои вклучуваат чешми за лавабо, чешми за мијалник, чешми за туш-кабина и чешми за ритуално миеење; тоалетни школки; писоари; глави на туш и машини за перење алишта.

¹⁷ Business of Sustainability Index, 2022

¹⁸ <https://www2.deloitte.com/uk/en/pages/consumer-business/articles/sustainable-consumer.html>, 2021

¹⁹ <https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/store/en/PUB100471.pdf>, 2022

Одржување на довербата во синџирите на снабдување

Транспарентноста овозможена со технологијата и комуникациските мрежи го менува начинот на кој се стекнува и губи довербата. проблемот со лажните сертификати и сертификациски тела е вообичаен во одредени делови од светот. Растечкиот број на шеми за сигурност кои посветуваат внимание на областите како што се перформансите во врска со животната средина, општествената одговорност и управувањето (ESG), резултира со конфузија, обвинувања за екоманипулација (greenwashing) и разлики меѓу очекувањата на заинтересираните страни и реалноста.

Додека акредитираната оценка на сообразност обезбедува јасен индикатор на доверба, индустријата продолжува да презема чекори за да се развива во согласност со потребите на индустријата. На пример, „CertSearch“ на IAF²⁰ е глобална база на податоци за валидирани сертификати за системи за управување, која обезбедува единствен извор на вистина кој го отежнува издавањето на лажни сертификати. Акредитираната оценка на сообразност се користи и за осигурување на интегритетот на системите за рецензија, како што се онлајн-оценките. Индија спроведува ревизија за да ги сузбие лажните и заблудувачки рецензии на платформите и порталите за е-трговија, што ќе се заснова врз национален стандард. Во Австралија, се разгледува како добро утврдената постојна архитектура за следење на стоките низ глобалниот синџир на снабдување може да се користи за поврзаните податоци за оценка на сообразност.

Студија на случај: Услугата за дигитална верификација на акредитирани сертификати за системи за управување ја зајакнува довербата во глобалната трговија

„IAF CertSearch“ дигитално ги валидира сертификатите за системи за управување на дадена организација, со цел да се утврди дали сертификатот е валиден и дали сертификациското тело кое го издало сертификатот е акредитирано да издава сертификати според дадениот стандард. Собирањето на податоци за сертификација во една глобална база на податоци го прави процесот на валидација лесен и ефикасен. Оваа бесплатна услуга го подобрува процесот на управување со синџирите на снабдување и помага да се намалат техничките бариери за трговијата, како на национално, така и на меѓународно ниво.

Прибирањето и дигитализацијата на информации за оценка на сообразност во безбеден, признат извор им овозможува на релевантните страни да ги проверуваат акредитивите на секое место и во секое време. Со тоа се забрзува процесот на верификација, се создава синџир на следливост и се олеснува идентификувањето на потенцијалните проблематични области. До февруари 2023 година, во „IAF CertSearch“ се прикачени повеќе од 820.000 сертификати од 72 економии.

Постоенето на робустен синџир на снабдување е суштински елемент на современиот бизнис, особено за оние кои тргуваат прекугранично. Верификувањето дека потенцијалните снабдувачи поседуваат суштински акредитирани сертификати е клучен дел на градењето на доверлива мрежа.

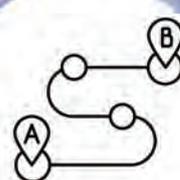

Студија на случај: Развој на трговските можности во Западна Африка

Синџирот на вредност на маниоката е клучен синџир на вредност во регионот на Економската заедница на западноафриканските држави (ECOWAS). Во студија спроведена од УНИДО се забележува како телата за оценка на сообразност го поткрепуваат развојот на овој синџир на вредност и ги подобруваат квалитетот и безбедноста на производите од маниока.

Осумнаесет тела за оценка на сообразност во земјите членки на ECOWAS, кои вклучуваат дванаесет национални сертификациски тела (НСТ) и шест лаборатории за тестирање кои го поддржуваат синџирот на вредност на маниоката, се подготвуваат за меѓународна акредитација со цел пружање признати услуги на сертификација и услуги на тестирање на производители и компании за преработка на маниока. Овие акредитирани услуги се потребни за издавање од страна на овластените НСТ на регионалниот знак за квалитет на ECOWAS „ECOQMARK“.

Со овие активности ќе се отворат трговски можности во рамките на регионот, како и на извозните пазари. Исто така, ќе се зголеми довербата на потрошувачите во квалитетот и безбедноста на производите што се пласираат на пазарот.

Студија на случај: Акредитацијата го зголемува гватемалскиот извоз на органски прехранбени производи

Со цел да го зголеми извозот на гватемалски органски прехранбени производи, владата ги усвои европските регулативи за органско производство заради осигурување усогласеност со стандардите и барањата во поголемите прекуокеански економии. Регулативите опфаќаат производствени системи и преработка, пакување, етикетирање, складирање, транспорт и комерцијализација на зеленчук и производи и нуспроизводи од животинско потекло. Органското производство е клучна индустрија за гватемалската економија поради тоа што создава поволна цена за националните производители, како и поради тоа што ја позиционира земјата како придонесувач за зачувувањето на животната средина и заштитата на биодиверзитетот.

Усогласеноста се демонстрира преку акредитирана оцена на сообразност според релевантна шема која се бара во економијата во која се увезува, со што се осигурува следливоста и вредноста на производот. Како резултат на овој пристап, извозот расте во просек за 7% по година во обем на производство. Првобитно, како органски производ се извезуваше само кафето, но ова се прошири на следните производи: кардамон, какао, макадемија, ореви, мед, марула, боранија, црн чај, папаја и брокула.

Режимот на култивација промовира врски меѓу малите производители, групирајќи повеќе од 60.000 земјоделци низ земјата, со што се создаваат приближно 20.000 постојани работни места и повеќе од 80.000 привремени или индиректни работни места. Најзначајните пазари за извозот се САД со 80%, Европската Унија со 15% и Јапонија, Канада и арапските земји со 5%.

Студија на случај: Внесување на доверба во онлајн-средината во Европа

Недостигот на доверба во онлајн-средината ја намалува транзицијата кон електронско спроведување на трансакции и развој на нови иновативни услуги. Со Регулативата на Европската Унија (ЕУ) 910/2014 се засилува довербата во електронските трансакции преку воспоставување на општа платформа за безбедна електронска интеракција меѓу потрошувачите, бизнисите и јавните органи, со што се зголемува ефективностата на јавните и приватните онлајн-услуги, електронскиот бизнис и електронската трговија.

Регулативата бара давателите на доверливи услуги (ДДУ) да стекнат „квалификуван статус“. Ова опфаќа стекнување акредитиран сертификат преку одобрена шема, односно шема за сертификација која е докажана како погодна за оценување на сите барања наложени на ДДУ со Регулативата.

Резиме

Иако стандардите и акредитацијата имаат позитивен ефект врз трговијата, како во рамките на границите, така и прекугранично, постои потреба од континуиран развој за да се исполнат променливите барања на индустријата и да се поддржат нашите идни системи на трговија. Исто така, тие играат клучна улога во поддржувањето на целите на одржлив развој (ЦОР), имено ЦОР 1: Крај на сиромаштијата; ЦОР 2: Искоренување на гладот; ЦОР 3: Добро здравје и благосостојба; ЦОР 5: Родова еднаквост; ЦОР 8: Пристојна работа и економски раст; ЦОР 9: Индустрија, иновации и инфраструктура; ЦОР 10: Намалена нееднаквост; ЦОР 14: Живот под вода; и ЦОР 17: Партнерства за целите.

Темата на Светскиот ден на акредитацијата 2023 година беше избрана за да се демонстрира како националните и глобалните инфраструктури за квалитет се адаптираат кон технолошките достигнувања, промените на однесувањето на потрошувачите и регулаторната средина, новите механизми за доверба и променливите деловни модели. Контакттирајте го Вашето локално акредитациско тело за да дознаете како акредитацијата може да ги поддржи Вашите трговски потреби.

Дополнителни информации

Посетете ја www.publicsectorassurance.org за пристап до примери за тоа како акредитираната оценка на сообразност се користи ширум светот од страна на централните влади, локалните самоуправи и регулаторите за обезбедување позитивни придобивки.

Дополнителни информации за Договорот за заемно признавање (MRA) и список на потписници се достапни на веб-страницата на ILAC <http://ilac.org/ilac-mra-and-signatories/>

Дополнителни информации за Договорот за мултилатерално признавање (MLA) и список на потписници се достапни на веб-страницата на IAF http://www.iaf.nu/articles/IAF_MEMBERS_SIGNATORIES/4s

Секретаријат на ILAC

☎ +612 9736 8374
 ✉ ilac@nata.com.au
 🌐 www.ilac.org
 🐦 [@ILAC_Official](https://twitter.com/ILAC_Official)

Секретаријат на IAF

☎ +1 (613) 454 8159
 ✉ iaf@iaf.nu
 🌐 www.iaf.nu
 🐦 [@IAF_Global](https://twitter.com/IAF_Global)

ИАРСМ

☎ ++389 2 3293 080
 ✉ info@iarm.gov.mk
 🌐 www.iarm.gov.mk

Keј Димитар Влахов,
 бр. 4, зграда 2, спрат 3
 1000 Скопје, Р. С. Македонија

<https://www.youtube.com/user/IAFandILAC>